

МЕТОДИЧНА СУТНІСТЬ НАВЧАЛЬНИХ МОВЛЕННЄВИХ СИТУАЦІЙ У ПРОЦЕСІ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ ГІМНАЗІЙ

Важливим складником сучасного уроку іноземної мови є навчальні мовленнєві ситуації – комунікативні завдання, що моделюють різноманітні життєві обставини й передбачають залучення учнів до різних видів мовленнєвої діяльності. Дослідники проблеми (М. Вайсбурд, С. Ніколаєва, О. Пасічник, Т. Полонська, В. Редько та ін.) зазначають, що систематичне застосування мовленнєвих навчальних ситуацій сприяє збагаченню словникового запасу здобувачів освіти, сприяє розвитку їхніх комунікативних умінь.

З огляду на те, що з початкових класів учні ознайомлені з лексичною темою «Моя родина», вважаємо доцільним її продовження на уроках іноземної мови в гімназії. У цьому випадку відбувається розширення соціокультурних відомостей за рахунок моделювання ситуації за підтемами: «Професії членів моєї родини», «Свята в родині», «Тварини, які живуть з нами» «Захоплення моєї родини» тощо.

З методичною точки зору важливим є зміст навчальної мовленнєвої ситуації, що має відповідати віковим особливостям учнів, урахувувати здобуті знання, передусім словниковий запас, бути цікавою для дітей і спонукати їх до активної участі. Ядром оволодіння навчальним матеріалом є ситуація, яку моделює вчитель або яку запропоновано в підручнику. У цьому випадку учень виконує певну соціальну роль (брата, сестри, сина, дочки, онука, онучки тощо). Отримавши певну соціальну роль, має дати відповіді на запитання: хто я?, які мої якості й риси характеру? що я маю зробити? Тож має бути чітко сформульоване завдання для учнів.

Психологи (І. Зимня, О. Сергєєнкова та ін.) зазначають, що цікавими для підлітків є ті теми, у яких наявні нові для них факти, а також ті, що передбачають обговорення вчинків, взаємин. Інтерес учнів викликає групова робота, під час якої вчитель ділить клас на групи (кожна група – це родина). Учитель обирає ролі для учнів: мама, тато, бабуся, син, донька тощо. Учням пропонує запитання, на які вони відповідають по чергово, наприклад: «На кого з членів родини ви хочете бути схожими?», «Кому довіряєте свої таємниці? Чому?», «З ким вам найбільше подобається спілкуватися?» та інше.

Важливо, щоб навчальна мовленнєва ситуація не стала формальною або ж ситуацією мовчання. Практика переконує, що активізації мовленнєвої діяльності учнів сприяє застосування наочності (картинок, фотографій,

малюнків, колажів, постерів). Наприклад, задля засвоєння лексики й граматичних моделей учням доцільно запропонувати різноманітні діалогічні ситуації: «Допоможи батькам зібрати подарунок для бабусі (молодшого брата, сестри)», «Допоможи дідусеві зробити покупки в супермаркеті», «Порадь батькам, який фільм подивитися у вихідний» тощо. Можна запропонувати обрати з запропонованих на малюнках предметів і пояснити свій вибір.

Для створення максимально наближеної до життя ситуації значущим є визначення певної системи координат, що визначаються такими чинниками, як комунікативна роль людини; її соціальний статус; діяльність, яку виконує людина тощо, морально-етичні переконання. Учні мають урахувати позамовні особливості спілкування (діалог з молодшим братом чи з людиною, яка значно старша за віком; знайома чи незнайома ця людина; у яких умовах відбувається спілкування тощо).

Автори чинних підручників [1; 2] намагаються залучити здобувачів освіти до різних видів мовленнєвої діяльності, пропонуючи навчальні мовленнєві ситуації, однак вони не можуть максимально врахувати особливості кожного конкретного класу (учня), тому саме педагог-практик визначає, які навчальні мовленнєві ситуації є найбільш доцільними в кожному конкретному випадку, адже він може врахувати уподобання, інтереси дитини, її психологічний стан на уроці.

Завдання вчителя полягає в тому, щоб створити в класі атмосферу довіри, адже учні не повинні боятися висловлювати власні думки, а також не боятися припуститися помилок у мовленні.

Отже, практика засвідчує, що мовленнєві ситуації, близькі до реального життя, сприяють підвищенню ефективності уроку, активізації мовленнєвої діяльності учнів, підвищують їхній інтерес до предмета. Запорукою успішності має стати врахування вікових особливостей учнів, позамовних чинників, добір навчальних мовленнєвих ситуацій, що викликають в учнів інтерес, стимулюють їх до мовленнєвої активності.

Література

1. Карпюк О. Д. Англійська мова: 5-й рік навчання (English: year 5). 5 кл. : підручник для закладів загальної середньої освіти. 2-е вид., виправлене і доопрацьоване. Тернопіль : «Видавництво Астон», 2018. 240 с. : іл.
2. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов (Англійська мова) : Режим доступу: 70 <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programiinozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf>
3. Несвіт А. М. Англійська мова (5-й рік навчання). English (Year 5) : підруч. для закл. заг. серед. освіти : 5-й кл. 2-ге вид., доопрац. Київ : Генеза, 2018. 208 с.